

V. HÍRVIVŐK Konferencia
Égni kiégés nélkül – kötelességin hálójában
Gál Ferenc Főiskola
2018. szeptember 21.

„Burnout a mókuskerékben”

Dr. Petróczi Erzsébet
GFF

„Az anyagi világban az ember mindig olyan dolgokra vágyik, ami nincs, olyan pénzen, ami nincs, hogy olyan emberekre tegyen jó benyomást, akiket nem is szeret.”

(indiai mondás)

Mai gondolkodásra, életvitelre jellemző:

- **Állandó a versenyképesség**

A kívülről diktált kihívások belülről követett hajszává válnak, és ez könnyen átalakulhat egy végeérhetetlen önmagát ostromozó folyamattá, amit aztán soha nem szakít meg tartós elégedettség.

- **Meg kell felelni az igényeknek, belső és külső elvárásoknak**

Nem szabad lemaradni a többiektől, előre kell jutni, meg kell teremteni azt, ami a másoknak már megvan.

Belső hajcsárok

- Belső hajcsáraink olyan hozzáállást alakítanak ki bennünk, hogy túlhangsúlyozzuk a munkát, a magánéletet pedig leértékeljük. Ez olyan magatartáshoz vezet, amelyet Paul Scheerbart már több, mint 100 évvel ezelőtt lefestett humoros írásában, amely ma sem veszítette aktualitását:

A munka öröme

- *A szorgos hangyáknak van egy különös szokásuk: azt a hangyát, amelyik az elmúlt nyolc napban a legtöbbet dolgozott, a kilencedik napon ünnepélyesen megsütik, s törzsének tagjai közösen elfogyasztják. A hangyák hite szerint így a legszorgalmasabbak munkakedve átszáll az őket elfogyasztókba.*

- Minden hangya számára rendkívüli megtiszteltetést jelent, ha a kilencedik napon ünnepélyesen megsütik és megeszik. Mégis előfordult egyszer, hogy az egyik legszorgalmasabb hangya a megsütése előtt kis beszédet tartott: „Kedves testvéreim! Rendkívül örvendetes számomra, hogy ennyire meg akartok tisztelni engem! De be kell vallanom nektek, jobban örülnék, ha nem én lettem volna a legszorgalmasabb. Hiszen nem csupán azért élünk, hogy halálra dolgozzuk magunkat!”

- *„Hát akkor miért?” – kiáltotta a törzs többi tagja, s gyorsan bedobták a nagy szónokot a serpenyőbe - különben még ez a buta állat folytatta volna a beszédét.*
- A munkakedv halállal is végződhet, vagy legalábbis jelentős károkat okozhat bennünk. Nem is vesszük észre, hogy mennyire beszűkítjük az életünket, mennyire felülír mindent a munka. Ha a túlzásba vitt munka életünk meghatározó tényezőjévé vált, ha belső hajcsáraink észrevétlenül átvették a kormányzást, s életünket már csak ez irányítja, akkor kialakul a munkamánia.

Az ilyen hajsza soha nem hoz megnyugvást

- **Nincs igazi pihenés, rekreáció**

Az ember újabb és újabb feladatokba fog, melyek érdekében folyamatosan mozgósítja fizikai és lelki energiáit.

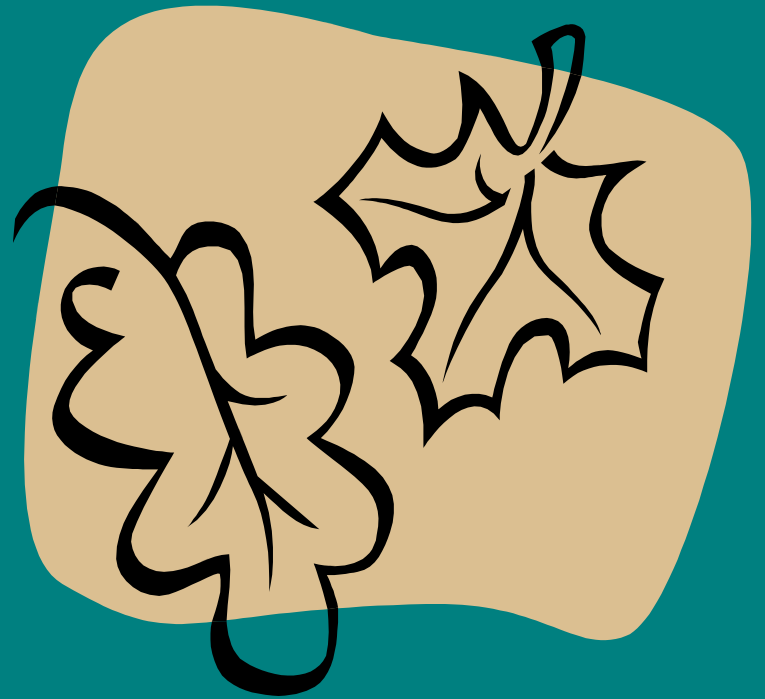
- **A cél elérése után nincs beteljesülés, hanem csak újabb cél**

Amelynek eléréséhez még fokozottabb tempóban kezd neki a személy. És csak pörög és pörög a **mókuskerékben!**

KIÉGÉS

- egyrészt foglalkozással járó kockázat,
- másrészt kimerültség által kiváltott jelenség.

Miért veszélyes a kiégés a humán szakmákban?

Mert a kiégett ember égeti, teszi tönkre a környezetében lévő embereket!

Tünetek

- **A munka minőségének romlása**
- **A munkával való elégedetlenség** érzésének kialakulása.
- **A munkahelyről való hiányzás**, majd annak krónikussá válása.
- **Egyre hosszabb szünetek tartása** a munkanap során, azaz igyekeznek minél hosszabb ideig távol lenni a kliensektől, a diákoktól.
- **Állásváltoztatás** - „akárhova megy, mindenütt önmagával találkozik”.
- **Pszichoszomatikus megbetegedések**, az **otthoni irritabilitás** és a **családi feszültségek fokozódásával**.
- A helyzet súlyosságának felmérését követő reaktív depresszióhoz kötött **álmatlanság** megjelenése.
- A feszültségek oldására szánt, de a segítség helyett a **helyzetet tovább rontó drog- és alkoholfogyasztás**.

A kiégésben szerepet játszó tényezők

1. **Érzelmileg nagyon megterhelő foglalkozás**
2. **Bizonyos személyiségjegyek, amelyek a foglalkozás-választásban is szerepet játszanak**
3. **Kliensközpontúság**

1. Érzelmileg megterhelő foglalkozás

Az érzelmi támogatás egyirányú, mégpedig a segítőől a klienshez irányul, és a segítő érzelmeit kimerítheti. A lelki segítséget nyújtó szakember legfontosabb eszköze önmaga.

Ha munkájuk során semmit sem érnek el egy kliensnél, azt hihetik, hogy kudarcuktól nem csak szakmai, de emberi kompetenciájukra is következtethetünk.

2. Különös személyiségjegyek

Általában azok az emberek választják foglalkozásuknak a segítséget, akik különösen nagy empátiával rendelkeznek, érzékenyek embertársaik szenvedéseire.

Gyerekekkel, "elesett" és idős emberekkel való munka esetén **nehézséget jelent a túl nagy beleélési képesség.**

Az idősek otthonában dolgozó segítők nem tudják elkerülni, hogy ne gondoljanak saját szüleikre vagy saját idős korukra. Akik fogyatékos, deviáns gyerekekkel, fiatalokkal foglalkoznak, gyakran arról mesélnek, milyen fájó nekik a gondolat, hogy a gyermekek valamelyike az övék is lehetne.

3. Kliensközpontú orientáció

Csak a kliensek érzelmei legitimek

A segítő kapcsolatok aszimmetrikusak

A segítségnyújtók adnak, a kliensek kapnak!

A kiégés okozta veszteségek

Aki feladja a foglalkozását, hiába tanult annyi évig, aki megtartja, érzelmileg teszi tönkre magát

Feledékenység, pontatlanság, késedelem, kevés figyelem, koncentrációképeség hiánya a munka során - ezek mind a minőség csökkenéséhez vezetnek

Az emberek szembesülése a kiégés jelenségével

- Egyesek **föladják a foglalkozásukat**
- Mások az adott **szakmán vagy szervezeten belül változtatják meg a pozíciójukat**
- Másokat pont az ment meg, hogy **elhagyják azt a munkahelyet, ahol a kiégést átélték.**
- Mások **továbbképzik magukat**, például **adminisztrációs ügyintézőnek**, ahol nem kell közvetlen kapcsolatot kiépíteni a kliensekkel.
- Vannak olyan emberek, akik **soha nem adják fel a munkahelyüket – hasztalan statisztákként működnek tovább az intézménynél.**

Egy ilyen válság személyes fejlődést indíthat el!

Felismeri a problémáit, és átgondolja a környezet, a szakma és a család támasztotta követelményeket.

Védekező- illetve megküzdő stratégiákat építhet ki.

Átértékeli a helyzetét, hogy mi a számára a fontos, megismeri, mik az erősségei és mik a gyengéi - hogy fejlessze készségeit és képességeit.

Személyes fejlődéshez vezető út

Szemléletváltás

Saját viselkedés, hozzáállás változtatása

Megállni és elcsendesülni a hitben

Saját személyiség karbantartása

– társasági életre nagyobb hangsúly

– személyiségfejlesztő szakmai

továbbképzések (pl. szupervízió)

Erőforrások az erőtlenségben

- Időt szakítok önmagamra
- Újra meghatározom a célokat és a prioritásokat
- Megtanulok együttérezni és távolságot tartani
- Megtanulom elengedni a dolgokat
- Időt szánok a lazításra – egészséges étkezés és mozgás
- Az idő szervezése – gyakorolni a nem rohanást, kapcsolatokra időt biztosítani - meditáció – kapcsolatba lépek önmagammal
- Munka és élet egyensúlya

Eset

Peter Abel esete

(A teológia doktora, tanár Hildesheimi Egyházmegye pasztorális továbbképző és tanácsadó munkacsoportjának a vezetője)

- Egy sikerektől elkényeztetett ember karrierje csúcspontján, hogyan látja a munkában szerzett tapasztalatait:
- *„A kormányzás feladatai különböző dolgokra irányulnak: aki mindegyikre oda akar figyelni, egyiket sem tudja megoldani. A lélek túlzott elfoglaltsága miatt kifelé irányul és elveszti az istenfélelem belső, szilárd támaszát: a külső dolgokról gondoskodik, csak önmagáról feledkezik meg – mindenre odafigyel, csak magára nem. Ha a szükségesnél jobban belebonyolódik a külvilág elfoglaltságaiba, és útközben sok mindennel foglalatosskodik, elfelejti, hogy merre tart: törekvéseitől elidegenedve nem veszi észre, hogy mennyire sérül, sem azt, hogy mennyi hibát követ el.”*
- Ez az idézet Nagy Szent Gergely pápától származik, aki tipikus példája a késő ókorban „alternatív életmódot” folytatóknak.

- Gergely Róma püspöke lett a népvándorlás kúszá viszonyai közepette megmentette a várost a pusztulástól, megreformálta egyházmegyéje kormányzását, s egészen a fizikai kimerültségig a lelkipásztori munkának szentelte magát. A lelkes és odaadó munkájának azonban ára volt. A püspöki szolgálattal együtt járó rengeteg munka oda vezetett, hogy túlságosan lekötötték a külső feladatok. Püspöki szolgálatának teljesítése közben a „lélek hajótörésétől” tartott. Kereste, hogyan lehetne önmagával szemben is tisztességes. Ő, az agilis és tevékeny ember, próbálta összhangba hozni a hivatali felelősségvállalást és a megélt spiritualitást, az aktivitást és az Isten utáni vágyat.

Jó lenne, ha a krízist, kiégést nem rémként, ellenségként fognánk föl. Ha nem is barátkozunk meg vele, legalább **belső munkára sarkallhat, sőt vezetőnk lehet az önmagunkon való munkálkodásban.** Ha a kimerültséget kulcsnak, jelzőtáblának tekintjük **belső munkánkhoz** – utunk nem csupán könnyebb lesz, de messzebbre és mélyebbre is vezet.

Nemcsak túlélünk, de fejlődünk is!

Köszönöm a figyelmet!